

Рішення разової спеціалізованої вченої ради про присудження ступеня доктора філософії

Разова спеціалізована вчена рада Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Політичне структурування громадської думки на основі сучасних засобів Інтернет-комунікації» зі спеціальності 052 Політологія 30 січня 2024 року.

Світла Валерія Валеріївна, 1995 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила 2018 року Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара зі спеціальністю 052 Політологія.

Навчалася в аспірантурі Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара з 2019 року до 2023 року.

Дисертацію виконано у Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник – Баштанник Оксана Віталіївна, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Здобувач має 8 наукових публікацій за темою дисертації, зокрема, 4 статті у наукових фахових виданнях України.

1. Світла В. В. Політичне структурування громадської думки: теоретичні засади дослідження. Регіональні студії. 2020. № 23. 54–57. DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2020.23.10>

2. Світла В. В. Структурування громадської думки: політичні підходи та технології. Регіональні студії, 2021. № 25. 38 – 41. DOI <http://doi.org/10.32782/2663-6170/2021.25.7>

3. Світла В. В. Громадська думка та політичні наслідки діджиталізації: специфіка та її вектори взаємовпливу. Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 2(58) 2023. 92 – 98. DOI [https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.2\(58\).285610](https://doi.org/10.20535/2308-5053.2023.2(58).285610)

4. Світла В. В. Демократична громадськість та структурування громадської думки: питання інституційної спроможності в умовах сучасного Інтернет-середовища. Актуальні проблеми філософії та соціології. 100 – 104. DOI <https://doi.org/10.32782/apfs.v041.2023.17>

У дискусії взяли участь голова і члени разової спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Кривошеїн Віталій Володимирович, голова разової ради, доктор політичних наук, професор, виконуючий обов'язки декана факультету суспільних наук і міжнародних відносин. Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Торяник Володимир Миколайович, опонент разової ради, доктор політичних наук, професор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанного бізнесу ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет». Підкреслюючи в цілому високий науковий рівень виконаної роботи, водночас

варто зупинитися на окремих положеннях і висновках Світлої В. В., які мають дискусійний характер або потребують додаткового обґрунтування.

1. Дисертація значно б виграла, якби здобувачка представила емпіричні приклади структурування громадської думки на основі сучасних соціологічних досліджень. Вони демонструють взаємозв'язок між громадською думкою та соціальною структурою суспільства.

2. Також інформація представлена в дисертації була б більш повною, якби дисертантка звернула увагу на класичні праці щодо формування громадської думки, зокрема роботи Уолтера Ліпмана та порівняла їх із сучасною реальністю політичної діджиталізації.

3. Дисертація набула б завершеного вигляду, якби авторка надала конкретні рекомендації щодо протидії російській інформаційній агресії проти України в мережі Інтернет. Означені рекомендації підвищили б прикладний характер роботи та її конкретне значення для протидії ворожим інформаційним операціям.

Перелічені зауваження не ставлять під сумнів отримані фундаментальні, ґрунтовні наукові результати та не впливають на загальну позитивну оцінку дисертації Світлої В. В. Відзначені недоліки та дискусійні положення не стосуються актуальності роботи, наукової новизни, достовірності та практичної цінності отриманих результатів дисертаційного дослідження. Разом з тим, висловлені зауваження носять виключно рекомендаційний характер, оскільки окреслюють перспективні напрями подальших наукових розробок досліджуваної теми.

Каращук Микола Григорович, опонент разової ради, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри політології Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Деякі положення дисертації є дискусійними, що у свою чергу пов'язано з означенням дисертантом власної позиції з цих питань. Тому варто зробити певні зауваження та рекомендації для подальшого дослідного доповнення проблематики, порушеної в дисертації.

По-перше, доцільним було б звернення до політико-філософських концепцій «суспільства спектаклю» та «суспільства хаосу», які надають вихідні теоретико-методологічні засади інтерпретації громадської думки за доби стрімкого розвитку комунікаційних технологій.

По-друге, авторська концепція структурування громадської думки в умовах діджиталізації набула б більш універсального характеру, якби дисертантка додала до режимних характеристик політичної системи, які визначають процеси структурування, політико-культурні параметри та регіональні особливості формування та функціонування громадської думки в сучасних умовах.

По-третє, дисертаційна праця претендує на широку репрезентацію українського емпіричного матеріалу. Разом з тим, потребувала б більш повного представлення детермінація формування структурних компонентів громадської думки на основі української національної ідентичності в період Революції Гідності та Євромайдану. Зазначені події є ключовими у переході української

громадської думки від пострадянських до європейських демократичних механізмів формування.

По-четверте, в оцінці спроможності української громадської думки протидіяти ворожим комунікаційним операціям привалює використання матеріалів Інтернет-джерел, зокрема Telegram-каналів. Натомість важливою була б думка авторки стосовно інституційного значення та ролі волонтерського руху в період повномасштабної агресії у відстоюванні українського інформаційного простору та у виробленні механізмів політико-інформаційного захисту України.

Слід акцентувати, що позначені зауваження та дискусійні положення змісту дисертації не ставлять під сумнів теоретичну та практичну цінність дисертаційної роботи, тим більш належну високу оцінку рівня її виконання.

Ставченко Сергій Вікторович, рецензент разової ради, доктор політичних наук, професор, професор кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Незважаючи на загальне позитивне враження від дисертації, варто звернути увагу на певні недоліки, а також окремі положення і проблеми, які можуть стати підґрунтям для можливої дискусії.

1. На нашу думку, слід було більшу увагу приділити політико-технологічним аспектам цілеспрямованого формування компонентів структури громадської думки. Сучасні політичні актори досить часто керуються міркуваннями доцільності застосування матеріальних ресурсів. Від цього залежать обсяги та характер впливу на громадську думку. Отже, політико-технологічні засоби є більш визначальними, ніж ідейно-доктринальні або ціннісні чинники, незалежно від режимних характеристик політичної системи. Відповідно до цього слід було модифікувати структуру дослідження.

2. Структурування громадської думки на основі засобів Інтернет-комунікації демонструється як процес синергійного впливу апаратно-програмного комплексу Інтернет та політичних цілей і завдань. На нашу думку слід було більшу увагу приділити розкриттю конкретних відмінностей впливу різних Інтернет-платформ («Ютуб», «Фейсбук», «Телеграмм» тощо) на формування структурних компонентів громадської думки. Від цього залежить ефективність та дієвість політико-комунікаційного впливу та його значення в прикладних аспектах.

3. У дослідженні цілком закономірно приділено увагу сучасній політичній Інтернет-комунікації та розгляду специфіки її застосування. Водночас слід було розкрити відмінності перетворювального впливу на громадську думку інших медійних ресурсів, зокрема, «класичного» телебачення, радіомовлення, професійної політичної журналістики тощо. Ці політико-медійні простори продовжують формувати важливе смислове тло для виявлення компонентів громадської думки. Для сучасної України особливо актуальним було б показати елемент трансформації та процеси переходу до нових демократичних практик.

4. Потребувало б більшої уваги викладення конкретних рекомендацій та проектів щодо протидії ворожим інформаційно-психологічним операціям в Інтернет-просторі з урахуванням наявної структури громадської думки

України. В цьому контексті була б корисною експлікація існуючих структурних компонентів громадської думки та пропозиції щодо комунікаційної взаємодії з ними з боку сучасної державної влади, політичних сил та громадянського суспільства України.

Петров Павло Григорович, рецензент разової ради, кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Позитивно оцінюючи дане дисертаційне дослідження, необхідно зазначити, що в контексті даної тематики варто було приділити увагу таким неоднозначним та дискусійним аспектам.

По-перше, дуже бажаним для комплексного дослідження структурування громадської думки був би аналіз класичних наукових праць, які поклали основи для формування аналітичного інструментарію фіксації стану та перспектив розвитку громадської думки. Відповідно доречно було б представити позицію класиків, які запропонували поняття «публічної opinio» (зокрема, М. Монтеня та В. Темпла), а також положення таких знаних сучасних фахівців з проблематики громадської думки як Р. Шапіро та Дж. Дракмена. Означені праці поклали б початок для розгортання більш репрезентативної теоретико-методологічної дискусії за темою дослідження.

По-друге, на концептуальному рівні дисертація є досить збалансованою. Однак потрібно було б викласти позиції авторки стосовно базових понятійно-категорійних засад громадянського суспільства, громадянського активізму, публічної громадської комунікації на макро- і мікрорівні. Це б сприяло концептуальній цілісності роботи та більш вдало реалізувало б прагнення дисертантки обґрунтовувати власну концепцію самоорганізованої автономної громадської думки. Також доречним було б частину третього розділу роботи, присвячену еволюції засобів політичної Інтернет-комунікації в сучасній Україні, віднести до першого або другого розділів дисертації. Це б забезпечило кращий баланс обсягу розділів та підрозділів роботи.

По-третє, у рамках вивчення режимних особливостей автократичної та трансформаційної політичних систем доречно було б звернутися до практик формування опозиційної політичної думки та альтернативних дисидентських політичних позицій. У цьому плані доречним є політико-ситуативні контексти подій Помаранчевої революції, громадянських протестів «арабської весни» та інших контрвладних громадських виступів і рухів в сучасному світі в останні десятиліття. Саме на цій основі масові протести здійснюються в сучасному діджитальному середовищі. Відповідно формуються експертні та масові уявлення стосовно стандартних, апробованих механізмів організації масової непокори та опору автократичним режимам. Ці аспекти були б важливими для розуміння не лише протидії російським інформаційно-психологічним операціям в Україні, але й для здійснення зусиль комунікаційних зусиль щодо дестабілізації тоталітарного режиму сучасної країни агресора.

Третяк Олексій Анатолійович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології, Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Тимченко Михайло Михайлович, кандидат політичних наук, доцент кафедри політології Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара. Зауважень немає.

Результати відкритого (онлайн) голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – немає,

На підставі результатів відкритого (онлайн) голосування разова спеціалізована вчена рада присуджує Світлій Валерії Валеріївні ступінь доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 052 Політологія.

Голова
спеціалізованої
ради

разової
вченої

Віталій
КРИВОШЕЇН